

Aluekehitys monivärikuvassa

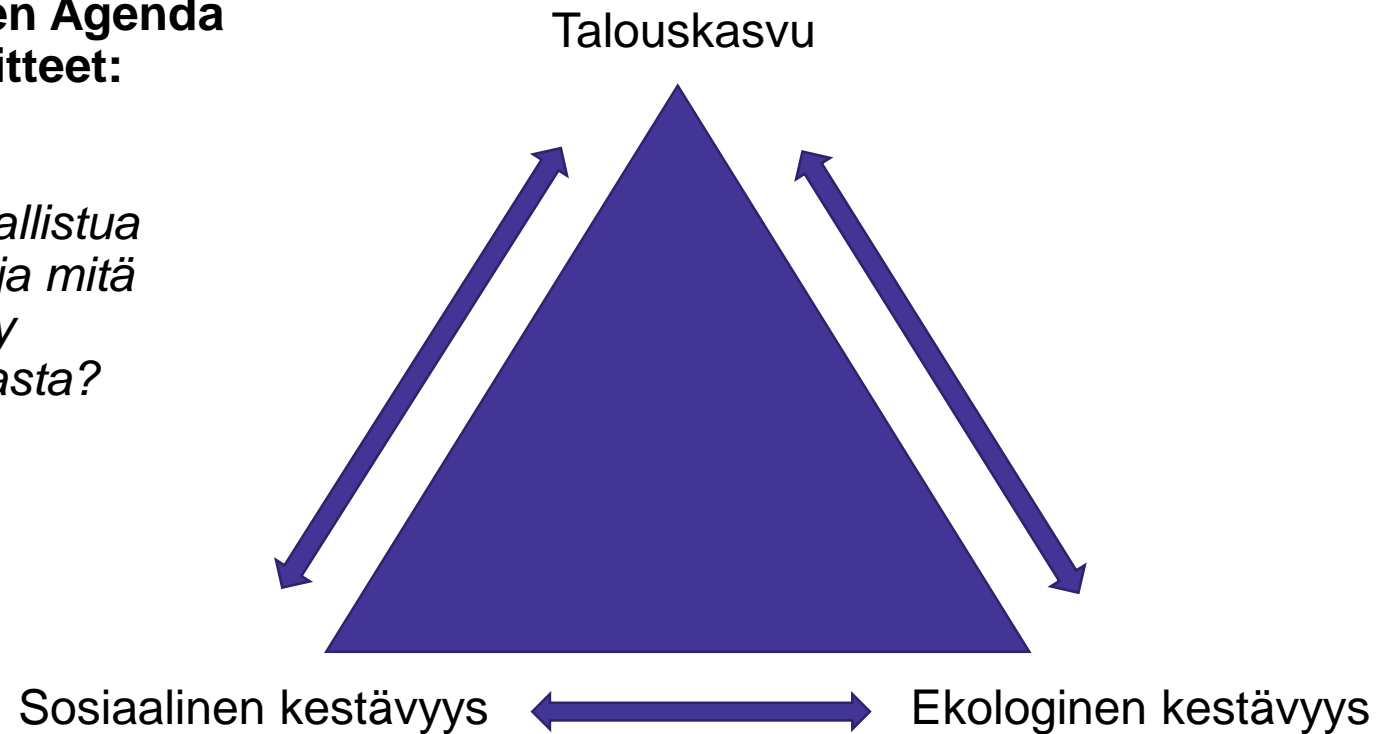
Aluekehittämisspäivät 8.-9.10.2019 / Seinäjoki

Hilkka Vihinen (LUKE), **Ari Hynynen** (TAU), Jari Kolehmainen (TAU) & Sami Moisio (HY)

Kestävän kehityksen jännitteet

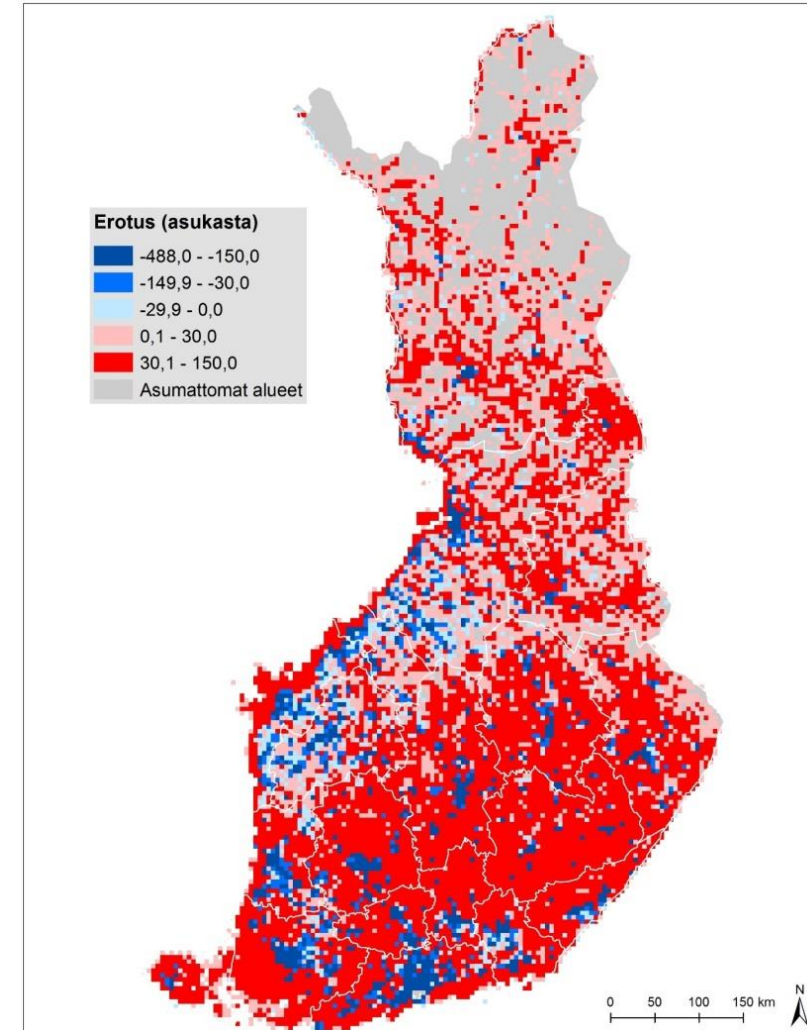
**YK:n kestävän kehityksen Agenda
2030 viitekehyksen jännitteet:**

*Miten aluepolitiikka voi osallistua
jännitteiden purkamiseen ja mitä
potentiaaleja niihin sisältyy
aluekehityksen näkökulmasta?*

Alueiden nykytilan pikapiirto

- Lisää sävyjä: aktiivisuutta on alueilla tasaisemmin, aluetalouksien kehitys ottaa erilaisia muotoja, tulevaisuus avaa monia suuntia
- Jos perustamme käsityksemme alueiden kehittymisestä vain tilastoituihin viralliseen väkilukuun, emme ymmärrä, miten alueita käytetään
- Monipaikkaisuus näkyväksi ja huomioon: paremmat tilastot ja analyysit
- Aluekehityksen monimuotoisuus: ei ole pelkästään taantuvia ja pelkästään kehittyviä alueita – suurin osa kehittyy vähintäänkin kausittain
- Odotusten vaikutus: *on merkitystä sillä, miten alueista ja niiden tulevaisuudesta puhumme*

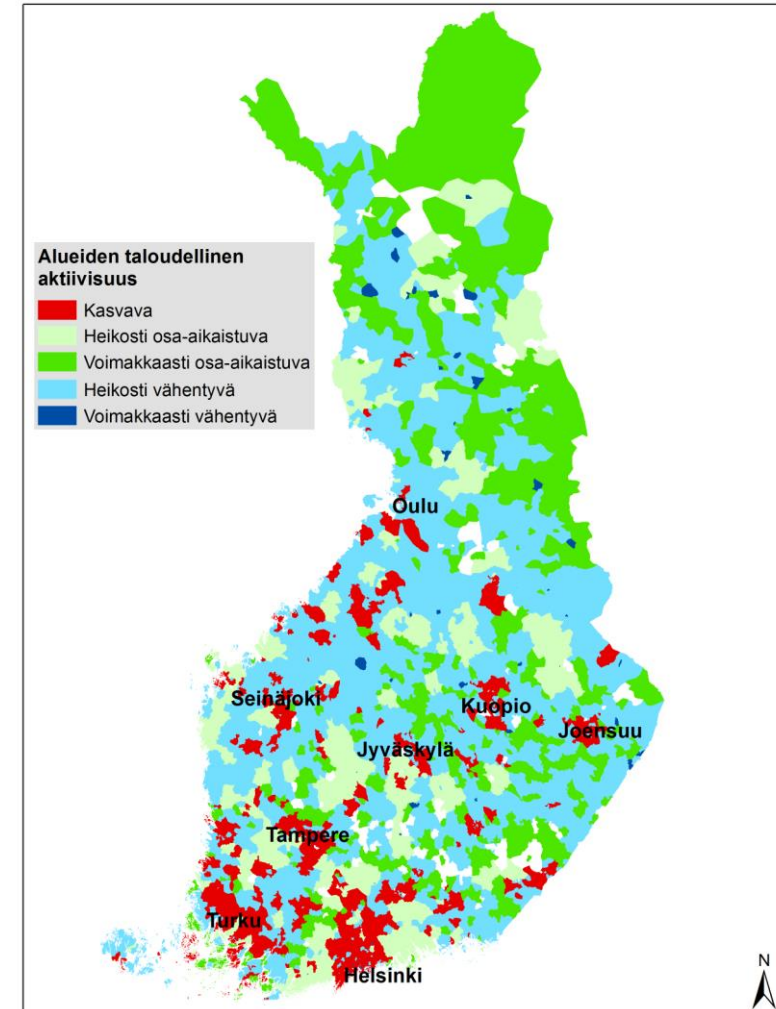
Aluerakenteen kehitys monitahoistuu

Taloudellisen aktiivisuuden aluesegmentit, kun aluekehitystä kuvataan tilastoidun väkiluvun, työpaikkojen ja kausiväestön sekä työmatkojen kehitystä kuvaavilla muuttujilla

Aluerakenteen taloudellisen aktiivisuuden 3 pääryhmää:

1. **Vähentyvät alueet (43% postinumeroalueista – 29% väkiluvusta)**
2. **Osa-aikaistuvat alueet (32% postinumeroalueista – 18% väkiluvusta)**
3. **Kasvavat alueet (25% postinumeroalueista - 53% väkiluvusta)**

Ei ole pelkästään taantuvia (maaseutu) tai kasvavia (kaupunki) alueita (Lähde: Olli Lehtonen, toistaiseksi julkaisematon raportti)

Keskeisiä kysymyksiä

- Onko agglomeraatioetuihin pohjautuviin tuottavuushyötyihin perustuva aluekehitys ainoa, Suomen tapauksessa toimiva, tulevaisuudessa kantava logiikka?
- Minkä varassa tulevaisuudessa toimitaan?
- Miten se vaikuttaa tapaan, johon asetumme tilassa?
- Mitkä ovat meidän erityisyytemme kansainvälisessä taloudessa?
- Mistä tulee pula?
- Millaisilla ratkaisuilla taklaamme ilmastonmuutoksen tässä maassa?
- Onko useammilla rattailla ajaminen mahdollista – keskitetyt ja hajautetut ratkaisut, niiden oivaltava yhdistäminen?

Monimuotoistuva kaupungistuminen 1

- Kaupungistuminen on osa alueellista eriytymistä, kaipaa kokonaisuuden hallintaa.
- Suurten kaupunkien rakennehaasteena on miten tiivistää uhraamatta viihtyvyyttä, asukkaiden terveyttä ja sosiaalista eheyttä.
- Miten säilyttää toiminnallisuus kaupungin kasvaessa, kuinka paljon on järkevää keskittää palveluja?
- Kenen ehdoilla (asunto)rakentaminen tapahtuu, ja minkä aikaperspektiivin tavoitteet ohjaavat rakentamista?
- Pääkaupunkiseudun erityislaatu. (Helsinki asemoituu myös suhteessa metropoleihin, edellyttää erityishuomiota).

Monimuotoistuva kaupungistuminen 2

- Alueellinen eriytyminen tarkoittaa nyt paitsi väestön keskittymistä kaupunkiseuduille, myös niiden sisällä.
- Myös toiminnallinen muutos, joka ei ole niinkään määrällistä, vaan laadullista: missä minkäkinlaisen tuotannon kestäväntä sijaita tulevaisuudessa?
- Koulutuspaikkojen sijainnilla suuri merkitys kaupunkiseutujen ja niitä ympäröivien alueiden mahdollisuuksille (AMK:ien harventamisen merkitys seutukaupunkien kehittämisedellytyksille)
- Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen uudet muodot
- Maahanmuutto jatkossa merkittävä kaupungistumisen ajuri (kaupunkipolitiikka!)
- Varottava hierarkisen perspektiivin harhaa: myös pienillä paikoilla kansainvälisiä yhteyksiä

Osaamis- ja innovaatiovetoinen aluekehittäminen 1

- **Moniäänisen innovaatiopolitiikan aikakausi** (Laasonen, Kolehmainen & Sotarauta)
 - Innovaatiopolitiikan syventyminen: uusien politiikkainstrumenttien synty ja käyttöönotto
 - Innovaatiopolitiikan laajentuminen: innovaatiopolitiikka levittyy tai sekoittuu muihin yhteiskuntapolitiikan lohkoihin, motivoituu laajasti erilaisista yhteiskunnallisista haasteista (ilmastonmuutos, digitalisaatio)
- **Missiosuuntautunut innovaatiopolitiikka** tai **transformatiivinen innovaatiopolitiikka**: yhteiskunnallisten haasteiden ratkaiseminen innovaatiotoiminnan keinoin. Innovaatiopolitiikalla muitakin tavoitteita kuin taloudellisen kasvun tai elinkeinoelämän edistäminen.
- Alueellisessa ja paikallisessa kontekstissa samanaikaisesti sekä syvä että laaja innovaatiopolitiikka manifestoituvat erilaisissa liiketoiminta- ja innovaatioekosysteemeissä sekä erilaisissa paikallistuneissa innovaatioalustoissa, että erityisesti ”kaupunki alustana” –ajattelussa.
- Suomen osaamis- ja innovaatiovetoisen aluekehittämisen pitkä linja on ollut ohjelmavetoinen. Innovaatiopolitiikan syveneminen ja laajentuminen näkyy myös politiikkainstrumenttien muutoksena.
- Suomalaisessa elinkeino-, osaamis- ja innovaatiopolitiikassa ollaan siirtymässä pysyvämmiin **ekosysteemipolitiikan** aikaan. Hallitusohjelmassa puhutaan uusista kansainvälisistä miljardiluokan ekosysteemeistä.
- Ekosysteemipolitiikan luonteen tulisi aluekehittämisen näkökulmasta olla samanaikaisesti sekä maantieteellisesti paikkoja tunnistava että relationaalinen. **Innovaatio- ja liiketoimintaekosysteemit eivät tunnista hallinnollisia rajoja**, minkä vuoksi myös niihin kohdistuvan politiikan tulisi olla luonteeltaan territoriaaliset hallinnonrajat ylittävää.

Osaamis- ja innovaatiovetoinen aluekehittäminen 2

- Aluekehityksen kannalta on merkityksellistä, että **useat alueet voisivat tunnistaa itsensä ja mahdollisuutensa myös ekosysteeminäkökulmasta**. → Esimerkiksi Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen ja luonnonvarojen kestävä käytön kannalta luonnonvara-alan sekä niihin liittyvien jalostuselinkeinojen teknologiaratkaisut ja käytännöt ovat merkittävässä roolissa.
- Riippumatta muotoutuvan ekosysteemi politiikan tulkinnoista osaamis- ja innovaatiovetoinen **aluekehittämisen kentällä toimiminen edellyttää alueilta erilaisia resursseja, voimavaroja ja kyvykkyyksiä** → Tarvitaan yrityksiä ja alueellisia kehittäjiä sekä kehittäjäverkostoja, jotka pyrkivät etsimään ja hyödyntämään uusia ”mahdollisuuksien tiloja” (Grillitsch & Sotarauta 2019).
- Innovaatiopolitiikka ja laajemmin myös koko osaamisperustainen aluekehittäminen pitäisi ymmärtää toimintana, jolla mobilisoidaan, rakennetaan, uudistetaan ja hankitaan sellaisia resursseja ja kyvykkyyksiä, joiden varaan tulevaisuutta on mahdollista rakentaa. → **Tätä työtä pitää käytännössä tehdä alueiden ja valtion yhteistyönä**, sillä alueilla itsellään ei ole resursseja, eikä välttämättä edes riittävästi päätösvaltaa osaamisperustaisen kehittämisen kysymyksissä.
- **”Kansallinen etu” ja ”alueiden etu” eivät ole ristiriidassa keskenään**. → Kansalliset strategiat on syytä kytkeä alueellisiin ja paikallisiin vahvuuksiin ja kehityssponsisteluihin entistä tiiviimmän yhteistyön kautta.

Aluekehittämisen toimintamallien uudistaminen 1

- Hallitusohjelmassa mainitaan sopimus- ja paikkaperustaisen toimintamallin kehittäminen.
- Tarkoittaa myös alueellisesti luonteenomaista toimijuutta myönteisen kehityksen aikaansaamiseksi.
- ”Joustava paikallisuus”: seutuperustaisen aluekehittämisajattelun päivittäminen.
- Seutupohjainen aluejäsenitys toimii erityisesti kaupunkipolitiikassa ja kaupunkiseuduilla (maaseudulle omia välineitään).
- Nostaa paremmin esiin myös keskisuuret keskukset ja niiden vaikutusalueet.

Aluekehittämisen toimintamallien uudistaminen 2

- Seutujen aluekehittyneisyyden tarkasteleminen: toimiala- ja investointirakenne, osaamispotentiaali, kansainvälistyminen, verkottuminen, investointien houkuttelukyky & koettu hyvinvointi.
- Huomio paikallisiin edellytyksiin, eri sektoreiden rooliin ja merkitykseen ja verkottumiseen kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Vertaissyntyistä kehittämistä avuksi – suuntaviivoja vertaisilta.

Aluekehittämisen toimintamallien uudistaminen 3

- Toiminnalliset paikallisuudet: erilaistuvaan aluerakenteeseen erilaistettuja politiikkavälineitä rohkeammin; osallistumisen kulttuurin vahvistaminen, kansalaisten arjen integrointi ja ympäristön kestävä käyttö.
- Kumppanuudet ja sopimukset päivitetyn aluekehityksen tilannekuvan pohjalle, sisällössä vahva paikallinen panos, koordinointi keskushallinnon toimesta.
- Aluekehittämisfoorumeita, joiden avulla voidaan integroida aluekehittämisen sopimukset osaksi laajempaa aluekehittämisen hierarkiaa.
- Aluekehittämisen devoluutio: valtaa ja resursseja alemmas, koordinaatio keskitetysti.

Aluekehittämisen tietopohjan vahvistaminen

- Monivärikuvan ainekset, kyky tavoittaa erityyppisten alueiden ominaislaatu.
- Myös ”pehmeät” potentiaalit.
- Eron tietoaineistojen hajanaisuudesta ja yhteismitattomuudesta.
- Mahdollistaa teemaperustainen analyysi ja alueellisen erilaistumisen ymmärtäminen.
- *Erilaisuus ja monimuotoisuus ovat positiivinen haaste; Suomessa on tilaa erilaisille asumisen ja elämisen malleille.*

Kiitos!